

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

The study of the relationship between performance following sangahavatthu dhamma and human relation skills of personnel in demonstration school of khon kaen university
พรทิพย์ บัตรเจริญ

Pornthip Butcharoen

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร มหวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Department of Public administration, Public administration, Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalai University

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) 2) เพื่อศึกษาทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) และ3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) จำนวนทั้งสิ้น 102 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติพรรณนา ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) ใช้ค่าพารามิเตอร์วิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า

1. บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
2. บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) มีการใช้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
3. ความสัมพันธ์ระหว่างในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

3.1 การปฏิบัติงานตามหลักสังคัตถธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

3.2 การปฏิบัติงานตามหลักสังคัตถธรรม ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา และด้านสมานัตตา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร สายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

คำสำคัญ : การปฏิบัติงานตามหลักสังคัตถธรรม ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์

Abstract

The objectives of this research were : 1) to study the work practice level based on sangahavatthu Dharma of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university 2) to study the human relationship skill of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university and 3) to study the relationship between the work practice level based on sangahavatthu Dharma of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university. The samples using in this study were 102 Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university. The research instrument was the Questionnaire. The statistic consisted of Descriptive Statistic including the Frequency and Percentage. Using the Parameter to find the Mean (μ), Standard Deviation (σ), and Inferential Statistic including the Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings found that:

1. The Work Practice Levels of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university based on sangahavatthu Dharma, in overall and each aspect, were in "the Highest" level.
2. The Human Relationship Skills of Supportive Staff demonstration school of khon kaen university, in overall and each aspect, were in "High" level
3. The Relationship between Work Practice Levels based on sangahavatthu Dharma, and Human Relationship Skills of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university, shown as follows:

3.1 There was positive relationship between Work Practice Levels based on sangahavatthu Dharma, and Human Relationship Skills of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university at .05 significant level which was supported the hypothesis. The relationship was in "High" level. ($\bar{X} = 0.05$)

3.2 There was positive relationship between Work Practice Levels based on sangahavatthu Dharma (in the Alms Giving, Pleasing Word, Supporting, and Appropriate Conduct), and the Relationship Skills of Supportive Staff, demonstration school of khon kaen university at .05 significant level which was supported the hypothesis. The relationship was in "The Highest" level. ($\bar{X} = 0.05$)

Keywords : Performance following sangahavatthu dhamma Human Relation Skills

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การอย่างยั่งยืนอาจทำได้โดยการพัฒนาพฤติกรรมในการทำงานให้แก่บุคลากร ให้มีพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ พฤติกรรมสำนึกในหน้าที่ พฤติกรรมอดทนอดกลั้น พฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่น และพฤติกรรมการให้ความร่วมมือ ซึ่งพฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ขนบธรรมเนียมประเพณีของคนในสังคมนั้นพุทธศาสนา ถือกันว่าเป็นรากฐานของคุณธรรมและจริยธรรมของสังคมไทย เพราะพุทธศาสนาเป็นแหล่งคำสอนและเป็นระบบจริยธรรมที่แผ่ขยายไปทั่ว พร้อมทั้งฝังรากลึกกลงแล้วในสังคมไทย

“สังคหวัตถุ” เป็น วิธีสร้างมนุษยสัมพันธ์ ผูกใจคน หากอยากให้เป็นเพื่อนร่วมงานและคนในองค์กรร่วมแรงเทใจทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ ควรนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาเป็นแนวทางในการ “ผูกใจเพื่อนร่วมงาน”

ในปัจจุบันมีผู้สนใจเข้าศึกษาในโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้บุคลากรในส่วนของอาจารย์ผู้สอน และสายสนับสนุนได้เพิ่มขึ้นเพื่อรองรับการให้บริการแก่นักเรียนและผู้ปกครองที่มาติดต่อของโรงเรียนสาธิตฯ เมื่อบุคลากรของโรงเรียนในสายอาจารย์และสายสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียนและมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรในโรงเรียนสาธิตฯ เกิดการกระทบกระทั่งกันในด้านคำพูดมากขึ้น การปฏิบัติงานขาดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันในแต่ละส่วนงานเพิ่มมากขึ้น ขาดการประสานงานกันในแต่ละหน่วยงาน ส่งผลให้การดำเนินงานบางเรื่องเป็นไปอย่างล่าช้า และขาดประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณธรรมด้านสังคหวัตถุธรรม และทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อจะได้คำตอบและข้อสรุปของการศึกษาว่าเป็นอย่างไรมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้กับบุคลากรเพื่อปรับปรุง

การทำงาน ให้มีความราบรื่น นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังต้องการแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในองค์กรอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)
2. เพื่อศึกษาทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากร** หมายถึง ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ การติดต่อพบปะระหว่างมนุษย์ที่มีความเกี่ยวข้องกันในสังคมที่อยู่ร่วมกันไม่ว่าจะเป็นในด้านการทำงาน ซึ่งประกอบด้วย

1.1 **การให้ความช่วยเหลือ** หมายถึง ความเอื้อเฟื้อ เสียสละ และช่วยแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นแก่เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชาและหน่วยงาน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวด้วยความเต็มใจ

1.2 **การคำนึงถึงผู้อื่น** หมายถึง การเคารพสิทธิของผู้อื่นโดยไม่ก้าวร้าวงานหรือชีวิตส่วนตัวของผู้อื่น เพื่อหลีกเลี่ยงการบาดหมางแก่เพื่อนร่วมงานและคนอื่น ๆ ในหน่วยงาน

1.3 **ความอดทนอดกลั้น** หมายถึง ไม่โกรธ ไม่อารมณ์เสียง่าย เมื่อมีการถูกกล่าวหา หรือต่อว่า หรือกระทบกระทั่งต่อจิตใจทั้งในด้านการและสภาวะความเครียดอื่น รวมถึงเมื่อการถูกกดดันจากสภาวะแวดล้อมรอบด้าน

1.4 **การให้ความร่วมมือ** หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ และงานต่าง ๆ ภายใน

หน่วยงานและนอกหน่วยงาน โดยไม่หาข้อหักล้าง
เอาตัวรอดจากงานนั้น ๆ และช่วยเหลือด้วยความ
เต็มใจ

1.5 ความสำนึกในหน้าที่ หมายถึง
การทำตามภาระของหน่วยงาน มีความตรงต่อเวลา
รวมถึงการไม่นำเอาเวลาไปทำกิจกรรมส่วนตัว
และดูแลรักษาเครื่องมือเครื่องใช้และ รักในวัสดุต่าง ๆ
นั้นที่เป็นของหน่วยงาน เสมือนว่าเป็นของตนเอง
พร้อมทั้งปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานอย่าง
เคร่งครัด

2. การปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการ
ที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยผ่าน
การวางแผน การลงมือทำ การตรวจสอบ และการ
ปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวนี้
สำเร็จลงอย่างมีประสิทธิภาพ

3. หลักสัจจกตธรรม หมายถึง หลักการ
ปฏิบัติตนในการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขไม่ว่าจะเป็น
สังคมการทำงาน โดยมีหลักการที่ต้องปฏิบัติดังนี้

3.1 ทาน คือ การให้

3.2 ปิยวาจา คือ การใช้คำพูดที่ไพเราะ
น่าฟัง เหมาะสมกับสถานการณ์

3.3 อตถจริยา คือ การปฏิบัติตนให้เกิด
ประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เราอยู่ ไม่เห็นแก่ประโยชน์
ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

3.4 สมานัตตา คือ การกระทำตนให้เป็น
ผู้ที่เปี่ยมกลาง และสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น
ในสังคม

4. การปฏิบัติงานตามหลักสัจจกตธรรม หมายถึง กระบวนการที่ทำให้งานสำเร็จลุล่วง
ไปได้ด้วยดีโดยผ่านการวางแผน,การลงมือทำ,
การตรวจสอบและการปรับปรุงแก้ไขโดยกระบวนการ
ดังกล่าวต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานการใช้สติปัญญา เข้ามา
ดำเนินการ เพื่อให้กระบวนการดังกล่าวนี้ สำเร็จลง
อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหลักการที่ต้องปฏิบัติดังนี้
คือ

4.1 ทาน หมายถึง การให้ความช่วยเหลือ
เพื่อนร่วมงานในเรื่องงานและเรื่อง อื่น ๆ

4.2 ปิยวาจา หมายถึง การพูดจาที่ดี
ไพเราะ น่าฟัง โดยผ่านกระบวนการคิดก่อนที่จะพูดจา
ออกไปเพื่อให้ผู้ฟังมีความรู้สึกที่ดี

4.3 อตถจริยา หมายถึง การกระทำตน
ให้เกิดเป็นประโยชน์แก่หน่วยงาน โดยไม่แสดง
ความคิดเห็นขัดแย้งหรือแสดงความคิดเห็นโดย
ปราศจากเหตุผล

4.4 สมานัตตา หมายถึง การไม่สร้าง
ข่าวลือที่ไม่เป็นจริง และเมื่อได้ยินได้ฟังเรื่องราวต่าง ๆ
ที่เกี่ยวกับหน่วยงานและเพื่อนร่วมงานควรมีการรับฟัง
อย่างกลาง ๆ ไม่สรุปและพูดต่อ

5. บุคลากรสายสนับสนุน หมายถึง
ข้าราชการ พนักงานราชการ ลูกจ้างประจำ ลูกจ้าง
ชั่วคราว ที่ปฏิบัติงานในส่วนหนึ่งของโรงเรียนสาธิต
มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ เจ้าหน้าที่สาย
สนับสนุน ของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น
(ศึกษาศาสตร์) จำนวนทั้งสิ้น 102 คน

2. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงวิจัย
เชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการใช้
แบบสอบถาม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่
แบบสอบถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

ทำการแจกแบบสอบถาม จำนวน 102
ฉบับ โดยการส่งให้ธุรการระดับอนุบาลระดับประถม
ระดับมัธยม และส่วนของดีกอำนวยการกลาง ทำการ
แจกแบบสอบถามตามรายชื่อที่กำหนดและทำการ
ส่งคืน โดยส่งกลับมายังผู้วิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป
เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS สถิติที่ใช้วิเคราะห์
ข้อมูลมีดังนี้

5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

1) ใช้สถิติจำนวน (Frequency) และร้อยละ (Percentage) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการนำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

2) ใช้ค่าพารามิเตอร์วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (μ) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) อธิบายข้อมูลความสัมพันธ์ในการทำงานตามหลักสังคหวัตถธรรม และทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

ใช้สถิติวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปร 2 ตัวที่เป็นอิสระต่อกันโดยใช้สถิติสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient)

สรุปผลการวิจัย

1. บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ ปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถธรรม โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรวม ($\mu=4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยพบว่า ด้านทานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\mu=4.62$) รองลงมาคือด้านสมานัตตา ($\mu=4.57$) และด้านอรรถจริยา ($\mu=4.51$) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตฯ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ได้แก่

สมมติฐานที่ 1 การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนฯ โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตฯ คือ การให้ความช่วยเหลือ การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนและอดกลั้น การให้ความร่วมมือ ความสำนึกในหน้าที่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม อยู่ที่ .79 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 การปฏิบัติงานตามหลัก

สังคหวัตถธรรม ในด้านทาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนฯ โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถธรรม ด้านทาน กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .67 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 การปฏิบัติงานตามหลัก

สังคหวัตถธรรม ในด้านปิยวาจา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนฯ โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถธรรม ด้านปิยวาจา กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .70 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 4 การปฏิบัติงานตามหลัก

สังคหวัตถธรรม ในด้านอัตถจริยา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนฯ โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถธรรม ด้านอัตถจริยากับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .75 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 5 การปฏิบัติงานตามหลัก

สังคหวัตถธรรม ในด้านสมานัตตา มีความสัมพันธ์การมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรฯ โดยจากการวิเคราะห์พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างสังคหวัตถธรรม ด้านสมานัตตา กับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม .77 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถธรรม

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

มีระดับการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนฯ ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีพื้นฐานด้านการปฏิบัติตนตามหลักธรรมะของ พระพุทธศาสนา เป็นอย่างดีส่งผลให้ การดำเนินชีวิต เป็นไปในทางหลักสังคหวัตถุธรรม ในการเอาใจใส่ดูแล บุคลากรของโรงเรียนสาธิตฯ มีแนวทางที่ชัดเจน สอดคล้องกับ คำกล่าวของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) [4] กล่าวว่า สังคหวัตถุ หมายถึง เรื่อง ที่จะสงเคราะห์กัน คุณเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจของผู้อื่น ไว้ได้ หลักการสงเคราะห์ คือช่วยเหลือนกันยึดเหนี่ยวใจ กันไว้ และเป็นเครื่องเกาะกุมประสานโลกคือ สังคมแห่งหมู่สัตว์ไว้ดุจสลักยัดรอกที่กำลังแล่นไปให้ คงเป็นรอกและวิ่งแล่นไปได้ มี 4 อย่าง คือ ทาน การแบ่งปันเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ปิยวาจา พูดจาน่ารัก น่านิยม นับถือ อติจริยา บำเพ็ญประโยชน์ สมนัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตัวให้เข้ากันได้ เช่น ไม่ถือตัว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน

2. ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

ผลการวิจัยพบว่าบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ มีการใช้ทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ได้รับการฝึกอบรมการทำงานในด้านการให้บริการจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น ซึ่งทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น จะมีฝ่ายที่ดูแลรับผิดชอบในส่วนนี้โดยตรง คือ ฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในการฝึกทักษะการปฏิบัติงานในด้านการให้บริการนั้นจะมุ่งเน้นเรื่องการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสำหรับเพื่อนร่วมงาน นักเรียน และผู้ปกครองรวมถึงผู้ที่มารับบริการจากทางโรงเรียนเป็นหัวใจสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนทุกคน ดังคำกล่าวของ นพพงษ์ บุญจิตราดุล [3] ที่ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิบัติงานจำเป็นต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ศาสตร์ คือ

การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะ เทคนิควิธีทำงานต่าง ๆ ศิลป์ คือ การที่จะนำผู้บริหารของโรงเรียนสาธิตฯ เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มองเห็นความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรของตนเอง รวมถึงการเอาใจใส่ดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี รวมถึงร่วมแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นร่วมกับผู้ใต้บังคับบัญชาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรวัฒน์ กิจจารักษ์ [2] ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ดีจะทำให้เกิดการยอมรับนับถือเกียรติภูมิ คุณค่า และความผาสุกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับองค์การหรือหน่วยงานผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะเป็นคนที่ พูดจาดี ถูกหูถูกใจกับทุกคน และความรู้สึกควบคุมอารมณ์ของตนเอง ไม่ให้มีใจอ่อนไหวต่อเหตุการณ์

3. ความสัมพันธ์การปฏิบัติงานตามหลักธรรมกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์)

จากการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยมีความสัมพันธ์อยู่สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์โดยรวม 0.79 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่สูงที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า บุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตฯ มีการนำหลักธรรมมาผสมผสานใช้ในทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ในการติดต่อสื่อสาร การทำงานเป็นไปอย่างกลมกลืนกัน ทั้งทางด้านส่วนตัวและทั้งทางด้านการทำงาน แต่จากการสังเกตกลับพบว่า การปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุธรรมถึงจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรสายสนับสนุนของโรงเรียนสาธิตฯ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ด้านความสำนึกในหน้าที่กับมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ อาจเนื่องมาจากบุคลากรขาดจิตสำนึกในหน้าที่ของตน ปฏิบัติงานไปตามคำสั่ง ขาดความรักในหน้าที่และองค์กร สาเหตุเนื่องมาจากขาดการการพูดจา ประชุมหารือกัน

ดังคำของชัยยา ทองอาบ [1] ที่ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการทางสังคมหรือปฏิกริยาทางสังคมที่มนุษย์ได้ใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคม โดยปราศจากความขัดแย้ง ทุกฝ่ายได้รับความพึงพอใจ อันจะนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในการทำงานตามหลักหลักสังคหัตถธรรมและทักษะเชิงมนุษย์สัมพันธ์ ของบุคลากรสายสนับสนุนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ของผู้วิจัยเพื่อนำผลไปปฏิบัติงาน

1. ควรหลีกเลี่ยงการใช้คำพูดที่เหมาะสมหรือพูดในด้านการสร้างความแตกแยก ควรเพิ่มการพูดในที่ทำงานเพื่อเพิ่มมนุษย์สัมพันธ์ในการทำงาน
2. ควรมีการทำวิปัสสนา กรรมฐานแก่บุคลากรสายสนับสนุน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรสายสนับสนุนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ
3. สร้างวัฒนธรรมองค์กรในการอยู่ร่วมกัน โดยเพิ่มความเป็นกันเองในการปฏิบัติงาน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะกรรมการ ผู้ควบคุมงานวิจัย ดร.สุรพล พรหมกุล, ดร.ปัญญา คล้ายเดช ผศ.ดร.ชาญชัย ฮวดศรี และขอขอบพระคุณ ดร.ประยุทธ ชูสอน ที่ได้อนุเคราะห์ช่วยเหลือในการอ่านและแก้ไขบทความวิจัยฉบับนี้

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชัยยา ทองอาบ. “การใช้หลักมนุษย์สัมพันธ์เชิงพุทธในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน” วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2553.
- [2] ธีรรัตน์ กิจจารักษ์. เอกสารคำสอนการบริหารการศึกษา. เพชรบูรณ์: คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเพชรบูรณ์. 2548.
- [3] นพพงษ์ บุญจิตราดุล. หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศูนย์การพิมพ์. 2529.
- [4] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ 16. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์บริษัท สหธรรมิก จำกัด. 2554.